

виконує фахівець пожежно-рятувальних підрозділів. Ми погоджуємося з думкою вчених, що на процес професійної компетентності впливають такі чинники:

– професійна спрямованість навчання; професійний інтерес; здібності до оволодіння майбутньою професією; чітка мотивація навчання; вміння навчатись самостійно; потреба у самовдосконаленні;

– професійна спрямованість змісту навчання, технологій, форм, методів і засобів, застосування комп'ютерних та інформаційних технологій тощо.

Література:

1. Гуренко О. Модель формування економічної компетентності майбутніх фахівців водного транспорту / О. Гуренко // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2008. – Випуск 1. – 232 с.

2. Козяр М. М. Професійна підготовка до діяльності в екстремальних умовах / М. М. Козяр. – Львів: ЛДУ БЖД, 2009. – 220 с.

3. Професійна освіта: ціннісні орієнтири сучасності [Текст] : зб. наук. пр. / за заг. ред. І.А. Зязюна; Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України. – К.; Харків: НТУ «ХПІ», 2009. – 472 с.

Анотація. У статті розглянуто формування професійної компетентності майбутніх пожежно-рятувальних підрозділів МНС з використанням ІКТ, а також чинники, які впливають на підвищення їхнього професійного рівня.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, компетентність, професійна компетентність, інформаційно-комунікаційна компетентність.

Аннотация. В статье рассмотрено формирование профессиональной компетентности будущих пожарно-спасательных подразделений МЧС с использованием ИКТ, а также факторов, которые влияют на повышение их профессионального уровня.

УДК 811.111 (07):378:37

Ю.В. Колядич

СТИМУЛЮВАННЯ ІНТЕРЕСУ СТУДЕНТІВ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Постановка проблеми. Мотиваційний етап процесу навчання іноземної мови у ВНЗ неодмінно спрямований на стимулювання пізнавального інтересу студентів у процесі підготовки до майбутньої професійної діяльності та подолання труднощів, пов'язаних із специфікою навчання іноземної мови й підготовки до участі у нестандартних ситуаціях професійного спілкування. Оскільки мотивація є особистісним утворенням, то процес мотивування, щоб бути ефективним, має проходити через інтереси, бажання, потреби, мотиви і нахили суб'єктів навчання до певного способу опрацювання навчального матеріального матеріалу.

Метою даної статті є зацентувати увагу викладача вищого навчального закладу на стимуляції пізнавального інтересу студентів до навчання іноземної мови методами мотивації. У філософському відношенні мотиви як своєрідні стимули до діяльності виявляються тісно взаємопов'язаними з цілями. Як нестаток людини у будь-чому, вважав О. Леонт'єв, мотив стає фактором, що спрямовує та регулює діяльність тільки у тому випадку, якщо здійснюється її «зустріч» з предметом задоволення [3].

Практичне значення мотиваційного етапу полягає у забезпеченні активного зацікавленого прагнення студентів до участі у навчальній діяльності. Для того, щоб навчання

іноземної мови було дійсно ефективним, у студента повинен виникнути інтерес на рівні внутрішньої потреби у знаннях, уміннях та навичках, що пропонує викладач, а також потяг активно діяти у напрямку їх отримання [8].

Стимулювання інтересу на мотиваційному етапі навчання великою мірою залежить від уміння викладача створити позитивні переживання, пов'язані з тим, що супроводжує засвоєння даного предмету, розділу, теми, сформувати емоційно-позитивне відношення до навчання. Пізнавальний інтерес не втрачає своєї важливої ролі на будь-яких вікових ступенях, навіть для дорослих. Велику роль у створенні емоційно-позитивного відношення до навчання відіграє особистість викладача, його знання, майстерність, обізнаність з широкого кола питань, захоплення своєю справою, доброзичливе ставлення до студентів, небайдужість до їх успіхів.

При високому ступені мотивації у студента формується мета і його навчання стає активним, незалежним від викладача, переходить у саморегульовану діяльність. З теоретичної точки зору, мотивація навчання - це сукупність усіх процесів, методів, засобів збудження учнів до навчальної діяльності. Під мотивацією навчання також розуміють ступінь готовності суб'єкта наполегливо прагнути досягнення навчальних цілей, що сприймаються як обов'язкові. Досить влучно помічено І. Підласим, що кермо мотивації тримають одночасно педагоги та учні [7, с.360].

Є. Ільїн вважав, що у структурі мотиву є три блоки:

- *блок потреби* включає у себе переважання за біологічними, соціальними потребами;
- *блок внутрішнього фільтру* включає переважання за внутрішніми чинниками (інтересами, схильностями, ідеалами, цінностями, переконаннями, установками тощо);
- *цільовий блок* включає ціль, відповідну дію й сам процес задоволення потреби.

Чим більше, на думку вченого, мотивів у навчанні, тим більшу мотиваційну напругу вони створюють. Найважливішими характеристиками мотиву є сила і стійкість. Сила мотиву виступає показником непереможного прагнення особистості й оцінюється ступенем і глибиною усвідомлення потреби. Сила мотиву визначається фізіологічним (силою мотиваційного збудження), так і психологічним (знання результатів діяльності, розуміння її змісту, свобода творчості) чинниками. Стійкість мотиву оцінюється наявністю його у певних видах діяльності людини, його впливом на поведінку у складних умовах діяльності [6].

Досвід викладання у ВНЗ свідчить, що не завжди викладачі приділяють достатню увагу цьому важливому аспекту ефективного навчання, і це часто зумовлено неволодінням методами та прийомами мотивації й стимулювання учнів.

Єдиної класифікації методів та прийомів мотивації та стимулювання навчання в сучасній дидактиці ще не розроблено. Г.Романова, зокрема, виділяє наступні методи мотивації:

1) *комунікативна атака* (використання ефектної цитати, незвичайної дії; розповідь казки, анекдоту; цікаве запитання; театралізація, особисте зацікавлення викладача, приклад з власного життя викладача);

2) *доведення до переконання* (посилання на негативні або позитивні наслідки незнання чи знання; посилання на несуперечливі факти; посилання на авторитетні джерела в даній галузі; використання аналогій та порівнянь);

3) *сугестія* (періодичне повторення однієї і тієї ж думки; викликання бажаної емоційної реакції слухачів; інтонаційне підкреслення важливих моментів виступу; автоматичне включення до певної роботи;);

4) *метод долавання перешкод* (вирішення певних навчальних задач, ситуацій, які неможливо вирішити без вивчення матеріалів теми; стимулювання часом (обмеженість у часі, чи нагорода за швидкість);

5) *метод делегування* (звертання за радою до аудиторії; гра, конкурс, змагання; спільне планування навчання (відбір змісту, форм та методів навчання, контролю); взаємоперевірка;

індивідуальний вибір завдань; самоперевірка; участь студентів у створенні навчально-методичної літератури, підручників;

б) *метод закріплення позитивного враження* (узагальнення основних думок, підбиття підсумків, резюме; комплімент слухачам, подяка; створення гумористичних ситуацій; ефективна цитата; нагнітання та кульмінація – розрядження; «ефект Шахерізади» чи відстрочення закінчення [8].

Для того, щоб усі перелічені методи зовнішньої мотивації були ефективними, треба, на нашу думку, не менше уваги приділяти внутрішній мотивації. Викладач може цілеспрямовано проводити мотивуючу роботу, але не завжди у студента виникає позитивна установка на сприйняття і осмислення пропонованого навчального матеріалу. Зарадити цьому можна, на думку С. Максименко, за допомогою оптимізації сприйняття і мислення студента [4]. Дослідник дає певні поради: сприйняття має бути повним, інформація, що пропонується стислою, має бути активне використання наочного матеріалу і ТЗН, опорне конспектування (зоровий аналізатор пропускає до психіки 80%, слуховий – 10%, нюховий, смаковий і тактильний – 10%). Сприйняття має бути цілісним – мати високий ступінь пов'язаності з когнітивним полем суб'єкта, тобто попереднім досвідом когнітивної діяльності студента, а отже – його навчальним стилем.

Аргументом на користь врахування особливостей сенсорного сприйняття студентів у навчанні їх іноземної мови є той визнаний у психології факт, що активація одного або декількох базових почуттів – зору, слуху, дотику, нюху, смаку – передбачає встановлення стійкої мотивації і навпаки.

Як стверджує К. Ізард, цей процес носить зворотній характер [2, с.23]. Так само достатня мотивація, за визначенням Ж. Піаже і П. Фресса як «порогова емоція» може загострити сприйнятливості ведучих сенсорних реєстрів. Встановлено, що емоція, мобілізуючи енергію, керує мисленневою і фізичною активністю індивіда, направляє її у певному руслі, фільтрує наше сприйняття, встановлюючи сенсорний зворотній зв'язок. Емоція є свого роду організуючою силою свідомості, яка упорядковує і творчо реорганізує поступаючу від рецепторів інформацію [2, с.88].

У процесі підготовки студентів як майбутніх фахівців дуже важливим є те, щоб у них з'явилась внутрішня мотивація до мовлення іноземною мовою як засобу привласнення соціального досвіду. А для цього, зазначає І. Зимня, мовлення має бути особистісно значущим і особистісно орієнтованим [1, с.111]. В. Бухбіндер і Г. Китайгородська висловлюють впевненість, що внутрішня мотивація з'являється у студента, коли він відчуває задоволення (успіх), що з ним спілкуються на його рівні сприйняття і рівні засвоєння знань [5, с.70].

Принциповим для розуміння природи мотивації діяльності є визначення В. Стрельнікова. Дослідник розглядає її як прагнення людини виявити себе в тому, до чого вона відчуває себе потенційно здібною, як генетичне прагнення людини до самореалізації згідно з її природними здібностями до певних видів діяльності і наполегливість в оволодінні нею на творчому рівні [9].

Ряд психологів наголошують на багатогранності людської мотиваційної сфери. Процесуальна мотивація пов'язана з наявністю актуально діючої потреби в успішному виконанні навчальних дій. Але сама процесуальна мотивація не в змозі забезпечити високий рівень навчальної діяльності. Для цього потрібна перспективна мотивація, яка ґрунтується на усвідомленні способів, і прийомів ефективної діяльності. Мотиви відносин і справи зливаються в них з мотивами мети (для них важливо «для чого робити», «що робити», «як і з ким робити»).

Висновки. Враховуючи зроблений нами аналіз джерел з проблеми ролі мотивації у навчальному процесі, ми дійшли висновку, що мотиваційний етап навчання іноземної мови має забезпечити не стільки зовнішню, скільки внутрішню процесуальну мотивацію кожному студенту через стимулювання пізнавального інтересу до навчання, впровадження методів,

адекватних певним способам опрацювання навчального матеріального матеріалу.

Література:

1. Зимняя И.А. Педагогическая психология / И.А. Зимняя – М.: Логос, 1999. – 384 с.
2. Изард К.Э. Психология эмоций / Изард К.Э. [Пер. с англ.] – СПб.: Питер, 2000. – 464 с.
3. Леонтьев Д.А. Дискуссия о проблеме способностей / Д.А. Леонтьев, А.Н. Леонтьев, Б.М. Теплов // Вопросы психологии. – 2003. – №2. – С.5 – 6;
4. Максименко С. Навчання, що виховує і розвиває / Максименко С. // Психолог. Спецвипуск. Психологія дидактики. – 2004. – (21/22). – С.3 – 21.
5. Методика интенсивного обучения иностранным языкам / Под ред. В.А. Бухбиндера и Г.А. Китайгородской. – К.: Вища школа, 1988. – 343 с.
6. Мотивация и мотивы / Е. Ильин. – СПб.: Питер, 2003. – 512 с.
7. Подласый И.П. Педагогика. Новый курс. [Учебн. для студентов пед. вузов: В 2 кн] / И.П.Подласый – М.: ВЛАДОС, 1999. – Кн. 1: Общие основы. Процесс обучения – 576 с.
8. Романова Г.М. Індивідуально-типологічні та дидактичні чинники результативності самостійної роботи студентів економічних університетів: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. кандидата пед. наук / Романова Г.М. Київський національний економічний університет – К., 2003. – 20 с.
9. Стрельников В.Ю. Критерії технологій навчання, орієнтованих на розвиток особистості / В.Ю. Стрельников // Нові технології навчання. – 2002. – Випуск 35. – С. 243 – 250.
10. Хилл Н. Думай и богатей – 4. Шестнадцать законов успеха / Н.Хилл [Пер. с англ. В.Ф.Рубцова] – М.: Агентство «ФАИР», 1997. – 544 с.

***Анотація.** В статті обґрунтовано доцільність апелювання до мотиваційної сфери студентів через запровадження спеціальних методів з метою стимулювання стійкого пізнавального інтересу до навчання іноземної мови.*

***Ключові слова:** мотивація, мотив, іноземна мова, мотиваційний етап, внутрішня мотивація.*

***Аннотация.** В статье обоснована целесообразность обращения к мотивационной сфере студентов с использованием специальных методов для стимулирования стойкого познавательного интереса к изучению иностранного языка*

***Summary.** The article grounds expediency of apply to students' motivational sphere through specific methods for stimulation of steady cognitive interest to learning foreign language.*

УДК: 378.14:37.03

Р.А. Кравець

ТВОРЧЕ МИСЛЕННЯ ЯК ПРЕДМЕТ КРЕАТИВНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Актуальність проблеми. Криза існуючої системи освіти фактично у всіх розвинених країнах має універсальний характер і обумовлюється, перш за все, своєю ціллю – орієнтацією на промисловий етап розвитку суспільства, який зараз відходить у минуле, поступаючись інформаційному етапу. Таким чином концепції профільного навчання стають застарілими, і суспільство все гостріше відчуває потребу в новій системі освіти.

Традиційна система навчання дотепер добре виконувала свої функції на всіх етапах еволюції суспільства, оскільки вона відповідала його потребам і встигала перебудовувати методики і зміст навчальних програм. Однак перехід економіки на інформаційний етап розвитку та необхідність створення принципово нового продукту – наукомістких ідей і технологій – корінним чином змінили вимоги до якостей працівників: на перше місце ~~вийшов «психологічний фактор»~~ комунікативності як здібність працювати у команді та високий

© Р.А. Кравець, 2009